

خبرنگار گروه سیاست

زهره طبیبی

وزیر خارجه کشورمان روز دوشنبه در جریان سفر آزارات میرزیبان وزیر خارجه ارمنستان به تهران با او به گفت‌وگو پرداخت.
امیرعبداللهیان با اشاره به جایگاه مهم قفقاز در سیاست همسایگی جمهوری اسلامی ایران و حمایت همیشگی کشورمان از تقویت همکاری و همکاری بین کشورهای منطقه تاکید کرد: «جمهوری اسلامی

اظهارنظرهایی که خلاف صلح مطرح می‌شود و تشویق به جنگ می‌کند برای قفقاز مفید نیست

اختلافات مرزی آذربایجان و ارمنستان، که اخیرا منجر به ایجاد درگیری‌هایی میان این دو کشور شد، اکنون به یکی از چالش‌های اصلی منطقه قفقاز تبدیل شده است. به همین جهت اگرچه تاکنون تلاش‌هایی برای استقرار صلح میان این دوکشور صورت گرفته، اما نتیجه روشنی به دنبال نداشته است. حالا و در شرایطی که اخیرا دور جدیدی از مذاکرات صلح میان باکو و آذربایجان آغاز شده، زمزمه‌هایی از به نتیجه رسیدن یک صلح میان دو کشور شنیده می‌شود. برای بررسی ابعاد صلح میان آذربایجان و ارمنستان و اینکه اساس مدل صلح مطلوب برای ایران توسط این دوکشور چیست یا محسن پاک‌آئین سفیر اسبق ایران در باکو گفت‌وگو کردیم که در ادامه می‌خوانید.

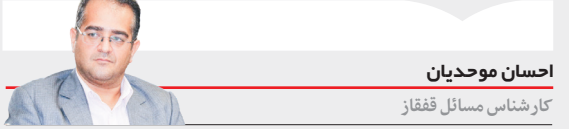
|||

«با تغییر مرزهای بین‌المللی مخالفیم؛ صلحی عادلانه و پایدار است که در آن مرزهای بین‌المللی تغییر نکند

پاک‌آئین در رابطه با موضوع صلح آذربایجان و ارمنستان و حمایت ایران از این صلح گفت: «به هر میزان که در کشورهای پیرامونی ما صلح و مسالمت مستقر شود به‌طور طبیعی این به نفع ایران نیز هست به دلیل اینکه ایجاد امنیت می‌کند و امنیت معمولاً زمینه‌ساز همکاری‌های اقتصادی است و طبیعتاً سرمایه به جایی می‌رود که امنیت داشته باشد. لذا ما از ایجاد صلح بین کشورهای پیرامونی که با هم اختلافاتی دارند حمایت می‌کنیم.

یادداشت شفاهی

گریدور زنگه‌زور به تکه‌تکه شدن ارمنستان و ناامنی در منطقه می‌انجامد

احسان موحدیان

کارشناس مسائل قفقاز

مسیرهای پیش‌رو برای تحقق صلح

مذاکرات صلح بین ارمنستان و آذربایجان از سه مسیر در حال انجام است؛ مسیر اول که بعد از جنگ دوم قرق‌باغ شروع شده است آن است که روسیه پیگیری می‌کند، البته روسیه به دنبال حل دائمی مساله نیست. زیرا می‌خواهد مسائل قفقاز مانند استخوان لای زخم تا حد بل نشده باقی بماند تا بهانه خوبی برای حضور در منطقه داشته باشد. روسیه تا حدی مذاکرات را پیش برده اما از حدود یک سال پیش آمریکا و اروپا چون به دنبال حضور بیشتر در آسیای مرکزی و قفقاز هستند به دنبال این هستند که ارمنستان و آذربایجان مذاکرات صلح بین خود را از طریق پلتفرم غربی پیش ببرند. بخشی از این مذاکرات در آمریکا انجام می‌شود و بخش دیگر در اروپا که این مذاکرات کاملا با هم هماهنگ و مکمل یکدیگر هستند. به تناوب وزرای خارجه دو کشور و نخست‌وزیر ارمنستان و رئیس‌جمهور آذربایجان به بروکسل یا واشنگتن برای مذاکرات سفر می‌کنند. مشکل روسیه این است که هیچ راهبرد مشخصی برای مسائل منطقه قفقاز ندارد و فقط به دنبال نگهداشتن استخوان لای زخم است اما طرف مقابل راهبرد مشخصی دارد و از استراتژی‌های خلاقانه استفاده می‌کند. از طرف دیگر پاشینیان و علی‌اف هر دو به غرب تمایل بیشتری دارند و تمایل دارند که پای ناتو را به منطقه باز کنند. به این دلایل مذاکرات در پلتفرم غربی بهتر پیش می‌رود و نمایندگان دو کشور در مذاکرات روسیه اصطلاحاً خیلی دل به کار نمی‌دهند و چون روسیه برنامه مشخصی ندارد از این مذاکرات پیشرفت خاصی حاصل نمی‌شود. در بیانیه‌نهایی آخرین دور این مذاکرات که هفته پیش به ابتکار شورای اروپایی برگزار شد، چند نکته بسیار مهم بود که بسیار باید به آنها توجه کرد. این نکات بسیار برای ما خطرناک خواهد بود. ناگفته نماند که ما از صلح استقبال می‌کنیم و کنسی به دنبال ادامه جنگ نیست. ما تمایل داریم که با برقراری امنیت، فضا برای همکاری‌های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی با آذربایجان و ارمنستان بیشتر از گذشته فراهم شود. اما نکته مهم این است که این صلح قرار است با چه قیمتی به دست بیاید و طرف‌های مختلف چه امتیازهایی را به دست می‌آورند و درمقابل چه چیزهایی را از دست می‌دهند.

باید توجه داشت که خروجی مسیر مذاکرات اروپایی کاملا به ضرر ماست. یکی از خروجی‌های این مذاکرات تأمین مالی برای تاسیس یک خط ریلی برای اتصال نخجوان به خاک آذربایجان است. عملیاتی شدن این خط راه‌آهن عملاً به معنی افتتاح همان کریدور جمعی زنگه‌زور است. این خط ریلی زمینه را برای تکه‌تکه شدن خاک ارمنستان نیز فراهم می‌کند و همچنین امکان ایجاد مزاحمت‌های امنیتی را توسط آنکارا و باکو به نیابت از آمریکا و رژیم‌صهیونیستی فراهم می‌کند. اتحادیه اروپا می‌خواهد این پروژه را تأمین مالی کند. این اتفاق برای ما بسیار خطرناک است اما در داخل کشور ندیدیم که صدایی علیه آن بلند شود که بسیار

ایران از مذاکرات صلح بین آذربایجان و ارمنستان و پیشرفت‌های اخیر در روند مذاکرات استقبال و آن را مثبت ارزیابی می‌کند.» وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با اشاره به ضرورت حل و فصل ریشه‌های اختلافات برای دستیابی به صلح پایدار در منطقه، موثرترین راه برای رسیدن به صلح جامع را گفت‌وگوها و سازوکارهای منطقه‌ای ازجمله سازوکار ۳+۳ دانست و تاکید کرد که تبدیل شدن منطقه قفقاز به میدان مانع‌ازه و رقابت بین قدرت‌ها راه رسیدن به صلح را دشوارتر می‌کند. وزیر خارجه ارمنستان در این دیدار با اشاره به مذاکرات صلح میان جمهوری ارمنستان و جمهوری آذربایجان و اهمیت برقراری صلح و ثبات در منطقه،

سیاست

کدام استراتژی در مواجهه با باکو جواب می‌دهد؟

ماجرای پیچیده زنگه‌زور

همکاری دو کشور ایران و ارمنستان در این زمینه را سازنده و به‌نفع منطقه توصیف کرد.

اظهارات امیرعبداللهیان اما بتأفسیر مختلفی از جانب کارشناسان مواجه شد. برخی با این نگاه که چهارچوب صلح فعلی به‌ضرر ایران بوده و اهداف دولت‌های غربی و فرامنطقه‌ای را تأمین می‌کند به انتقاد از صحبت‌های امیرعبداللهیان پرداختند. برخی پیگیری روند صلح از طریق فرمت ۳+۳ که سه کشور حوزه قفقاز یعنی آذربایجان، ارمنستان و گرجستان و سه کشور پیرامونی یعنی ایران، روسیه و ترکیه را شامل می‌شود، مثبت ارزیابی کردند و به تأیید اظهارات امیرعبداللهیان پرداختند.

محسن پاک‌آئین، سفیر اسبق ایران در باکو در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

اظهارنظرهایی که خلاف صلح مطرح می‌شود و تشویق به جنگ می‌کند برای قفقاز مفید نیست

بشود، مورد حمایت ما نیز هست.

«در صورتی که کشورهای منطقه قفقاز اختلافات را کم کنند، رویه ۳+۳ می‌تواند موفق باشد

سفر اسبق ایران در باکو با اشاره به صحبت‌های امیرعبداللهیان که گفته بود ما از فرمت ۳+۳ در مذاکرات باکو استقبال می‌کنیم، تصریح کرد: «۳+۳ یک فرمتی است که بعد از استقرار صلح باید روی آن صحبت کنیم. ۳+۳ به معنی این است که سه کشور خارج از قفقاز جنوبی یعنی ایران، روسیه و ترکیه با سه کشوری که در قفقاز جنوبی هستند یعنی، ارمنستان، آذربایجان و گرجستان همکاری کنند و در واقع این رقابتی که بین این کشورها وجود دارد و گاهی نیز گسترش‌یافته است موجب جنگ یا اختلافات شدید می‌شود. تبدیل به همکاری شود. ما از این مساله استقبال می‌کنیم که نظر درست آقای امیرعبداللهیان هم در همین زمینه اعلام شده ولی این مساله منوط به این است که اختلافات آذربایجان و ارمنستان، اختلافات ترکیه و ارمنستان و اختلافات روسیه و گرجستان حل شود. درصورتی که این کشورها اختلافات را کم کنند یا کاهش بدهند، این فرمت و این رویه ۳+۳ می‌تواند موفق باشد. مزیتی که ایران دارد این است که با همه کشورهای قفقاز، ترکیه و روسیه روابط سیاسی دارد و می‌توانیم برای نزدیک کردن این کشورها نقش آفرینی کنیم. درحالی‌که ترکیه این مزیت را ندارد چون با ارمنستان رابطه ندارد. روسیه نیز چون با گرجستان رابطه ندارد این مزیت را ندارد. اما ایران با این کشورها

و از نزدیک اثرگذار باشد می‌تواند راه‌های خلاقانه‌ای برای بهبود شرایط پیشنهاد دهد. مشکل این است که روس‌ها معمولاً در بحران‌های این چنینی به موقع اقدام نمی‌کنند و آنقدر معطل می‌کنند که دیگر راهی جز اقدام پر هزینه و سخت نظامی باقی نمانده باشد. البته این تنها دلیل کنش‌گری ضعیف روسیه نیست.

دلیل دیگر این است که در هیات‌حاکمه روس‌ها اختلاف‌نظر و چنددستگی وجود دارد. عده‌ای طرفدار ایرانند و گروهی طرفدار ترکیه و به همین دلیل نمی‌توانند به تصمیم واحد برسند و بحران اوکراین هم این مساله را تشدید کرده است. مجموعاً شرایط برای ما بسیار بحرانی است و اگر شرایط به همین منوال ادامه پیدا کند، در آینده بسیار نزدیک با تهدیدات بسیار جدی و خطرناکی برای منافع ایران در منطقه قفقاز جنوبی مواجه خواهیم شد. این مشکل برای مادر منطقه آسیای مرکزی نیز وجود دارد. در این کشورهای منطقه چندده هزار NGO توسط آمریکا ورژیم‌صهیونیستی برای تربیت رهبان نسل‌های آینده این کشورها ایجاد شده‌اند. روی کار آمدن رهبرانی با نگرش‌های ضدایرانی، ضدروسی و ضدچینی در این کشورها سال‌های آینده برای ایران مشکلات جدی‌ای در پی خواهد داشت. لذا ایران نیاز دارد توجه جدی‌تری به کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز داشته باشد. خصوصاً در عرصه‌های فرهنگی و آموزشی که ما توانایی استفاده از ظرفیت‌های ملی و مذهبی و البته قدرت زبان فارسی را دارا هستیم.

«در سیاست خارجی منافع حرف اول را می‌زند نه قول‌ها

امیرعبداللهیان گفت علی‌اف قول داده که راه تاریخی ما را قطع نکند. یک روز بعد علی‌اف با یک شبیکه تلویزیونی چینی مصاحبه کرد و گفت که ارمنستان حاکمیت آذربایجان بر مناطقی از آرتساخ را به رسمیت شناخته است و ما درحال تکمیل کریدور زنگه‌زور هستیم و هفتاد درصد این پروژه پیشرفت کرده است. اگر علی‌اف به ما چنین قولی داده بود پس این حرف‌های او چه معنی‌ای دارد. اصلاً نمی‌شود به حرف علی‌اف اعتماد کرد. در عالم سیاست اصلاً از این خبرها نیست؛ منافع حرف اول و آخر می‌زند. ما در مواضع رسمی کشورها دو نوع سیاست اعلامی و اعمالی داریم. در سیاست اعلامی همه سعی دارند که رفتار ملایم و دوستانه‌ای داشته باشند اما وقتی پای منافع به میان می‌آید، دیگر کشورها با هم تعارف ندارند و هر طرفی به دنبال کسب حداکثر منافع برای خودش است. در کنار حرف‌های علی‌اف ما شاهد رفتار او نیز هستیم.

«جدیت ایران مانع از تجزیه ارمنستان شد

منافع باکو اقضای می‌کند که مسیری را ایجاد کرده و جنوب ارمنستان را اشغال کند. ایران تنها کشوری است که با جدیت ایستاده و اگر جدیت ایران نبود تا الان جنوب ارمنستان اشغال شده و این کشور تجزیه شده بود. ارمنستان دنبال صلح است اما پاشینیان هرچقدر هم کوتاه بیاید نباید زیر بار کریدور زنگه‌زور برود. چون پذیرش احداث هرگونه جاده و راه‌آهنی در مسیر زنگه‌زور حاکمیت این کشور بر جنوب ارمنستان را مستعد کرده و عملاً این کشور را تجزیه خواهد کرد. ارمنستان بدون استان سیونیک امکان وصل شدن به آب‌های آزاد را دست داده و دیگر به لحاظ